

TÜRKİYE'DE GENÇ İSTİHDAM RAPORU

TEMMUZ-2021

Gençler için istihdam, onların sosyal kimliğine şekil veren, yaşamlarını, bağımsızlıklarını, gelişimlerini, kendilerine güveni, ekonomik ve politik kimliklerini belirleyen en önemli unsurdur. Gençler için bu kadar önemli olan istihdam sorunu, gençlerin eğitimsiz, yeteneksiz ya da tembel olmasından kaynaklanmamakta, tam aksine var olan ekonomik düzen içerisinde çalışmak isteyen ama herkese iş imkanı sunamayan ekonomi politikalarından kaynaklanmaktadır.

Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde en önemli sorunların başında gelen genç işsizliği sorunu özellikle Covid-19 salgını ile birlikte de derinleşmiştir. Bu raporda; Türkiye'de genç istihdamının durumu, işsizlik sorunu, güvencesiz çalışma koşulları, çalışan genç yoksulluğu ve sendikalaşma düzeyleri ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. TÜİK, OECD, İŞKUR ve ÇSGB verilerinden yararlanarak hazırladığımız raporda öne çıkan başlıklar şu şekildedir;

- ✚ **Türkiye'de Genç İstihdamı Azalış Eğiliminde; Genç Kadınların İstihdama Katılımı, Genç Erkeklerin Yarıya Kadar!**
- ✚ **Gençlerde İşsizlik Oranı, Resmi Verilerin İki Katı! Geniş Tanımlı Genç İşsizlik Oranı Yüzde 42,7!**
- ✚ **Geniş Tanımlı Genç Kadın İşsizlik Oranı Yüzde 52,4!**
- ✚ **Üniversite Mezunu Her 10 Gençten 4'ü İşsiz.**
- ✚ **Gençler Umutsuz; 2020 Yılında 1 Milyon 73 Bin Genç Hem İş Bulma Ümidini Yitirdi Hem De İş Aramayı Bıraktı.**
- ✚ **Genç İşçilerin Yüzde 95'i Sendikasız!**
- ✚ **1,3 Milyon Genç Kayıt Dışı Çalıştırılıyor. Her 10 Gençten 4'ü Sosyal Güvenceden Yoksun!**
- ✚ **Çalışan Gençlerin Yoksulluk Oranı Yüzde 20!**
- ✚ **1 Milyondan Fazla Genç İşsiz İşkur'a Kayıtlı; Her 100 Gençten Yalnızca 3'ü İşe Yerleşebiliyor.**
- ✚ **2020'de İşsizlik Ödenğine Başvuran Her 10 Gençten Yalnızca 2'si İşsizlik Ödenğinden Faydalanabildi.**
- ✚ **İşsizlik Sigortasından Faydalanan Genç Oranı Azalıyor.**

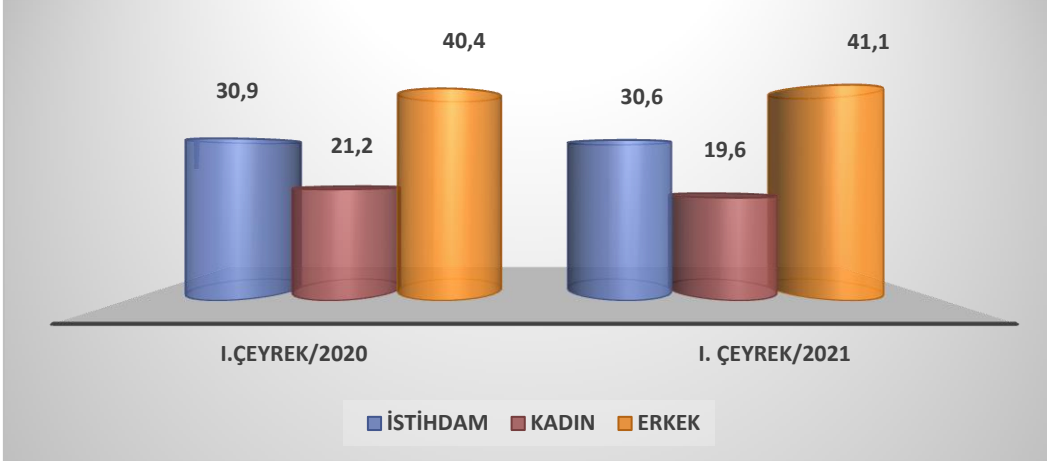
✓ TÜRKİYE'DE GENÇ İSTİHDAMI AZALIŞ EĞİLİMİNDE; GENÇ KADINLARIN İSTİHDAMA KATILIMI, GENÇ ERKEKLERİN YARISI KADAR!

Gençlerin istihdamı ve işsizliği birçok ülkenin ortak sorunudur. Türkiye'de genç istihdamı, OECD üye ülke ortalamasının altındadır. **OECD'de yüzde 39,6¹ olan genç istihdam oranı, Türkiye'de 2020 yılı 1.çeyrekte yüzde 30,9 (3 milyon 606 bin kişi) iken, 2021 yılı 1. çeyreğinde yüzde 30,6'ya (3 milyon 620 bin kişi) gerilemiştir.** İstihdam içerisinde yer alan gençlerin yüzde 77'si de ücretli ve yevmiyeli olarak çalışmaktadır.

Genç kadın istihdamı ise cinsiyete dayalı ayrımcı politikalar nedeniyle oldukça düşüktür. **2021 yılı 1. çeyreğinde genç erkek istihdamı yüzde 41,1 (2 milyon 489 bin kişi) iken, genç kadın istihdamı sadece yüzde 19,6 (1 milyon 131 bin kişi) düzeyindedir.**

Gençlerin istihdama katılımı önündeki en önemli engellerin başında; istihdam yaratmayan ekonomi politikaları, kamuda istihdamın azalması, gençlerin ucuz ve kayıtdışı işlere yönlendirilmesi, eğitim aldıkları alanlarda istihdam olanaklarının yaratılmaması, işe alım sürecinde uygulanan ayrımcı politikalar (paternalist ilişkiler, deneyim eksikliği, cinsiyetçi politikalar, eğitim gibi), teknolojik değişimler ve gelişmeler sayılabilir.

Grafik 1. Dönemlere ve Cinsiyete Göre Gençlerde İstihdam Oranları

Kaynak. TÜİK. Mevsim etkilerinden **arındırılmış** işgücü istatistikleri.

¹ OECD 2020 4. Çeyrek verileridir.

✓ GENÇLERDE İŞSİZLİK ORANI, RESMİ VERİLERİN İKİ KATI! GENİŞ TANIMLI GENÇ İŞSİZLİK ORANI YÜZDE 42,7!

Gençler çalışma hayatına katılımları konusunda birçok ayrımcı politikaya maruz kalırken, ülkemizde genç işsizliği en önemli sorun haline geldi. Gençler iş bulamadığı için psikolojik, sosyal ve ekonomik açıdan ciddi sorunlar yaşamakta; bu nedenle de güvencesiz, düşük ücretli ve kayıt dışı işlere yönelmektedir.

Tablo 1. İşsizlik Verileri

Bin kişi	Erkek		Kadın		Toplam	
	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran
Dar Tanımlı İşsizlik	703	22,0	525	31,7	1.228	25,3
Geniş Tanımlı İşsizlik	1.296	36,9	1.084	52,4	2.380	42,7

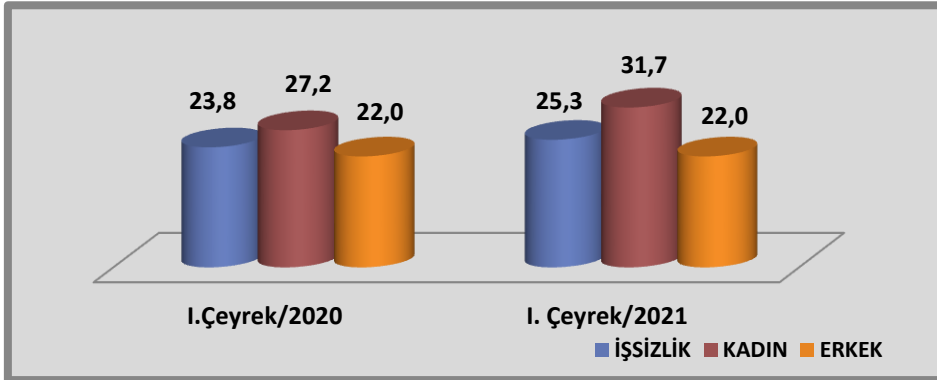
Kaynak: TÜİK, 2021-1.çeyrek işgücü istatistiklerinden yararlanılarak Araştırma Dairesi tarafından hesaplanmıştır.

Covid-19 krizi ile birlikte de gençlere yönelik koruyucu istihdam politikalarının uygulanmaması, gençlerin insana yakışır işlere erişimini daha da güçleştirdi ve genç işsizliğinin artmasına neden oldu. **Toplam genç işsizliği resmi verilere göre son bir yılda yüzde 8,8 artarak yüzde 25,3'e yükselirken, geniş tanımlı işsizlik oranı yüzde 42,7'i buldu.**²

✓ GENİŞ TANIMLI GENÇ KADIN İŞSİZLİK ORANI YÜZDE 52,4!

En fazla artış ise genç kadın işsizliğinde görüldü. Son bir yılda genç kadın işsiz sayısı yüzde 15,6 artarak yüzde 31,7'e yükselirken, geniş tanımlı genç kadın işsizliği yüzde 52,4'ü buldu. Bu veri, her genç iki kadından birinin işsiz olduğunu göstermektedir. Dar tanımlı genç erkek işsizlik oranıysa yüzde 22 iken, geniş tanımlı genç işsizlik oranı yüzde 36,9 oldu (Grafik.2. ve Tablo.1.).

Grafik 2. Dönemlere ve Cinsiyete Göre Gençlerde İşsizlik Oranları

Kaynak: TÜİK. Mevsim etkilerinden arındırılmış işgücü istatistikleri.

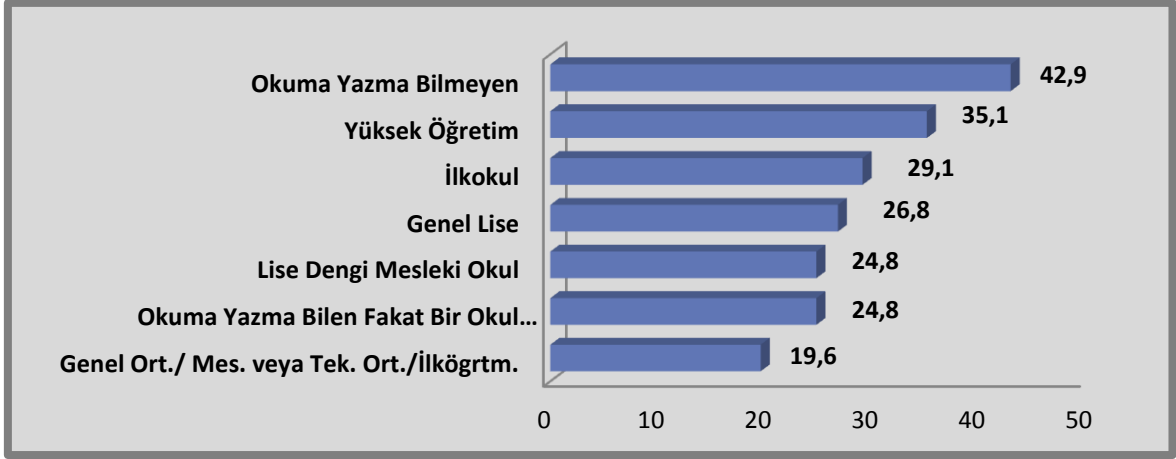
² Geniş tanımlı işsizlik, TÜİK tarafından atıl işgücü olarak hesaplanmakta ve zamana bağlı eksik istihdam, işsizler ve potansiyel işgücünün, toplam işgücü ve potansiyel işgücünün toplamına oranıdır.

✓ ÜNİVERSİTE MEZUNU HER 10 GENÇTEN 4'Ü İŞSİZ.

Cumhurbaşkanı ve AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın "Kalifikasyon noktasında kendini ispatlayan genç iş bulur" ifadesinin aksine eğitilmiş gençlerin birçoğu işsiz.

Eğitim durumuna göre genç işsizlik oranlarını karşılaştırdığımızda; üniversite mezunu her 10 gençten 4'ünün işsiz olduğu görülmektedir. Yükseköğretim mezunu gençlerde işsizlik oranı yüzde 35,1, okuma yazma bilmeyen gençlerle yüzde 42,9, en düşük işsizlik oranı ise yüzde 19,6 ile ortaokul veya dengi meslek ortaokul mezunu gençlerdedir.

Grafik 3. Eğitim Durumlarına Göre Gençlerde İşsizlik Oranları

Kaynak: TÜİK. 2021. 1.Çeyrek.

✓ GENÇLER UMUTSUZ; 2020 YILINDA 1 MİLYON 73 BİN GENÇ HEM İŞ BULMA ÜMİDİNİ YİTİRDİ HEM DE İŞ ARAMAYI BIRAKTI.

Gençlerin işsiz kalması, iş bulma umutlarını da azaltmıştır. **2020 yılında 1 milyon 73 bin genç hem iş bulma ümidini yitirdi hem de iş aramayı bıraktı.** İşsizlik hesaplamasına dâhil edilmeyen kesim olan iş bulma ümidi olmayanlar³ ve iş aramayı bırakmaya hazır olan⁴ gençlerin sayısı ise her geçen gün artıyor. 2019 yılında iş bulma ümidi olmayan gençlerin sayısı 159 bin iken, 2020 yılında bu sayı yüzde 100 oranında artarak 318 bine yükseldi. İş aramayı bırakmaya hazır olan gençlerin sayısı ise 368 binden 755 bine (yüzde 105,1) oldu.

Tablo 2.Yıllara Göre İş Bulma Ümidi Olmayan ve İş Aramayı Bırakmaya Hazır gençler (Bin Kişi)

Bin kişi	2019	2020	Değişim Oranı
İş bulma ümidi olmayan	159	318	100%
İş aramayı bırakmaya hazır	368	755	105,1%
Toplam	527	1.073	135,4

Kaynak: TÜİK, 2020.

³ İş bulma ümidi olmayanlar: Daha önce iş aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

⁴ Çeşitli nedenlerle bir iş aramayan, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

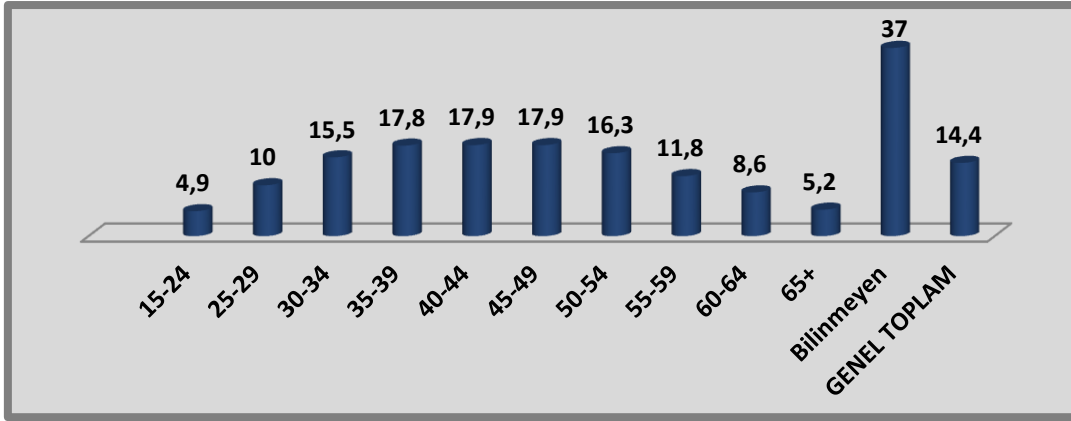
✓ GENÇ İŞÇİLERİN YÜZDE 95'İ SENDİKASIZ!

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 2021 Ocak verilerine göre sigortalı toplam işçi sayısı 14 milyon 371 bin 96'dır. Bu sayısının yüzde 11,1'i yani 1 milyon 604 bin 584'ü 15-24 yaş arasındadır.

Yaş gruplarına göre sendikalaşma oranlarını incelediğimizde en düşük sendikalaşma oranının genç işçilerde olduğunu görülmektedir. **ÇSGB Ocak 2021 verilerine göre 15-24 yaş arası 1 milyon 604 bin 584 genç işçinin yalnızca yüzde 4,9'ü yani 79 bin 188'i sendika üyesidir. Yüzde 95,1'i sendikasızdır.**

Kayıt dışı istihdam edilen gençlerin de sendikal güvenceden yoksun olduğunu göz önüne alındığında, gençlerde gerçek sendikalaşma oranı daha da düşüktür.

Grafik 4. Yaş Gruplarına Göre Sendikalaşma Oranı

Kaynak: ÇSGB, 2021, Ocak ayı verilerine ilişkin bilgi talebi sonucu Araştırma Dairesi tarafından hesaplanmıştır.

✓ 1,3 MİLYON GENÇ KAYIT DIŞI ÇALIŞTIRILYOR. HER 10 GENÇTEN 4'Ü SOSYAL GÜVENCEDEN YOKSUN!

ILO'nun *Çalışma Hayatında Covid-19 Raporu'na* göre, Covid-19 krizinden önce dünya genelinde genç işlerin yüzde 77'si kayıt dışı istihdam edilmekteydi. Gençlerin kayıt dışılık oranı Avrupa ve Orta Asya'da yüzde 32,9, Afrika'da ise yüzde 93,4 arasında değişmektedir.⁵

Tablo 3. Sosyal Güvenlik Kurumuna Kayıtlılıklarına Göre Genç İstihdamı

	Toplam Genç İstihdamı	Ücretli, Maaşlı veya Yevmiyeli Çalışan Genç İstihdamı
Kayıtlı	63,3	77,7
Kayıt Dışı	36,6	22,2

Kaynak: TÜİK, 2021-1.çeyrek mevsim etkilerinden arındırılmamış işgücü istatistiklerinden yararlanılarak Araştırma Dairesi tarafından hesaplanmıştır.

⁵ ILO, (2020). COVID-19 and the world of work. Fourth edition

Salgın ile birlikte gençlerde kayıt dışı istihdam oranları da arttı. **Türkiye’de toplam genç istihdamında kayıt dışı çalıştırılma oranı resmi rakamlara göre 2021 yılı 1. çeyreğinde 1 milyon 290 bin kişi ile yüzde 36,6 oldu. Ücretli, maaşlı, yevmiyeli çalışan gençlerde kayıt dışı çalıştırılma oranı ise yüzde 22,2 oldu.**

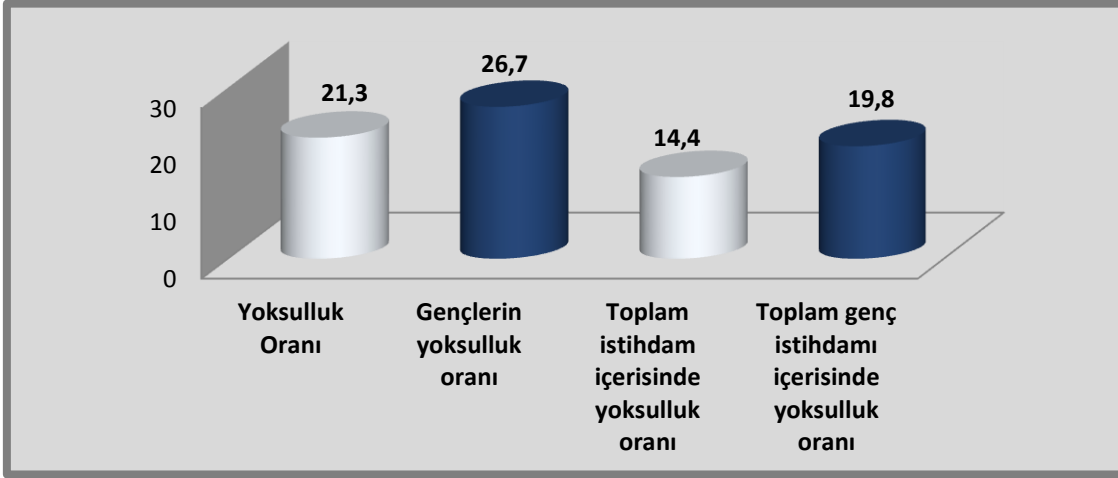
✓ ÇALIŞAN GENÇLERİN YOKSULLUK ORANI YÜZDE 20!

Dünya genelinde çalışan genç yoksulluğu 126 milyonu aştı. Dünya çapında 429 milyon genç işçinin yaklaşık 55 milyonu (yüzde 13’ü) aşırı yoksullukla⁶ karşı karşıya iken 71 milyonu ise (yüzde 17’si) ılımlı yoksulluk⁷ içinde yaşamaktadır.⁸

Türkiye’de de yoksulluktan en çok gençler ve çocuklar etkileniyor. 2019 yılında genel yoksulluk oranı yüzde 21,3, genç yoksulluğu yüzde 26,7’dir.

Çalışan yoksulluğu ise gençler daha fazla etkilenmekte. **Toplam istihdam içerisinde çalışan yoksulluk oranı yüzde 14,4 iken, bu oran toplam genç istihdamında yüzde 19,8’e çıkmaktadır. Her 10 çalışan gencin 2’si yoksuldur.** Bu demek oluyor ki, gençler çalışma hayatına katılsalar da yaşamlarını idame ettirebilecek bir gelire sahip değildir.

Grafik 5. Genel Yoksulluk ve Genç Yoksulluğu Karşılaştırması

Kaynak: TÜİK, Gelir, Yaşam ve Yoksulluk verilerine ilişkin bilgi talebi sonucu Araştırma Dairesi tarafından hesaplanmıştır.⁹

✓ 1 MİLYONDAN FAZLA GENÇ İŞSİZ İŞKUR’A KAYITLI; HER 100 GENÇTEN YALNIZCA 3’Ü İŞE YERLEŞEBİLİYOR.

Türkiye’de 1 milyondan fazla genç İŞKUR’a kayıtlı olmasına karşın İŞKUR tarafından işe yerleştirme oranları çok düşüktür. **2020 Ocak ayında İŞKUR’a kayıtlı 1 milyon 218 bin 623 genç işsizden yalnızca 27 bin 356 kişi (yüzde 2,2) işe yerleştirilmişken, 2021 Ocak ayında İŞKUR’a kayıtlı 1 milyon 40 bin 52 genç işsizden yalnızca 24 bin 551’i (yüzde**

⁶ Günde 1,90 ABD dolarının altında bir gelire yaşamak olarak tanımlanır

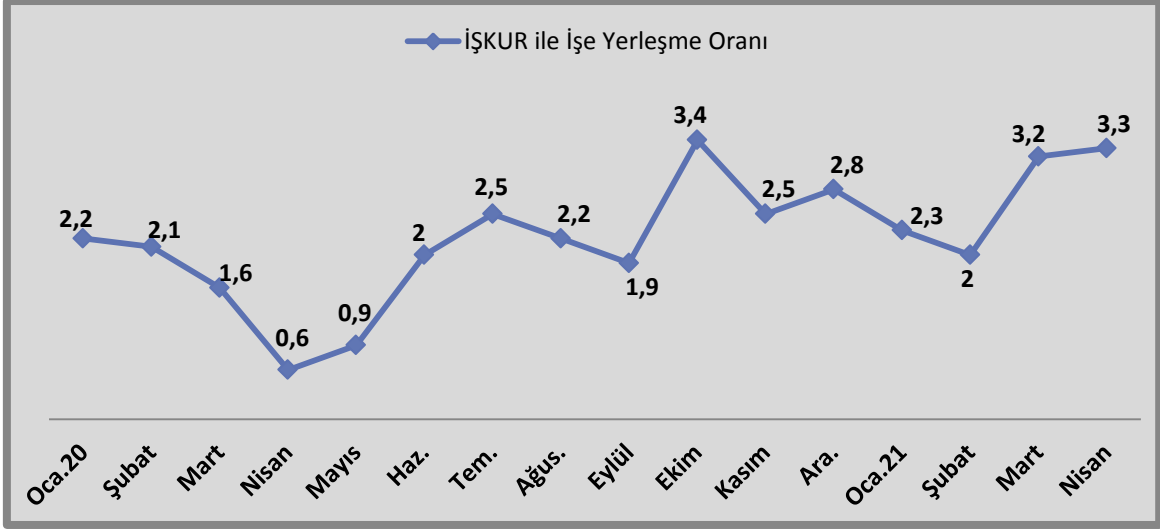
⁷ Günde 3,20 ABD dolarının altında bir gelire yaşamak olarak tanımlanır.

⁸ ILO, (2020). Global Employment Trends for Youth 2020.

⁹ Medyan gelirin yüzde 60’ı alınmıştır.

2,3)'ü işe yerleştirilmiştir. 2021 Nisan ayında ise İŞKUR'a kayıtlı genç işsiz sayısı 1 milyon 16 bin 308 iken işe yerleştirilen genç sayısı yalnızca 33 bin 837'dir (yüzde 3,3). İŞKUR'un işe yerleştirme oranlarının düşüklüğü, İŞKUR kanalıyla sağlanan çok sayıda istihdam teşvikinin sürdürülebilir ve güvenceli istihdamlar olmadığını göstermektedir.

Grafik 6. İŞKUR'a Kayıtlı Genç İşsizlerin Aylara Göre İşe Yerleştirilme Oranları

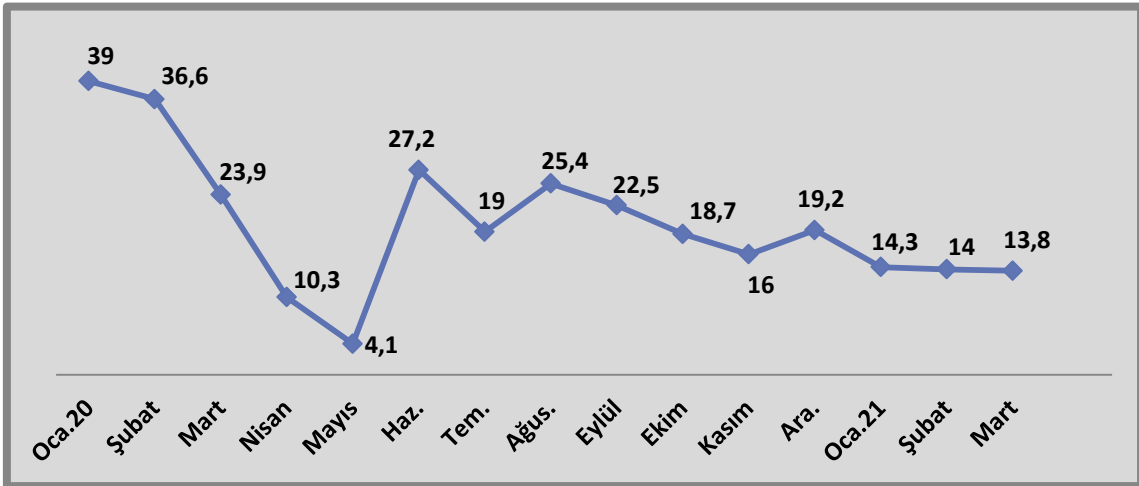

Kaynak: İŞKUR istatistiklerinden faydalanılarak Araştırma Dairesi tarafından hesaplanmıştır.

- ✓ **2020'DE İŞSİZLİK ÖDENEĞİNE BAŞVURAN HER 10 GENÇTEN YALNIZCA 2'Sİ İŞSİZLİK ÖDENEĞİNDEN FAYDALANABİLDİ. İŞSİZLİK SİGORTASINDAN FAYDALANAN GENÇ ORANI AZALIYOR.**

İşsizlik sigortasından faydalanan gençlerin oranı her geçen yıl düşüyor. İŞKUR verilerine göre işsizlik sigortasına başvuran her 10 genç işçiden yalnızca 1 veya 2'si işsizlik sigortasından faydalanabiliyor. **2020 Ocak ayında işsizlik sigortasına başvuran her 10 genç işçiden 4'ü işsizlik ödeneğinden faydalanırken bu oran 2021 yılına gelindiğinde 1'e düşmüştür (Grafik.7).** Bunun temel nedeniyse; işsizlik sigortasının amacı dışında kullanılması, işsizlik sigortasından yararlanma koşullarının ağır olmasıdır.

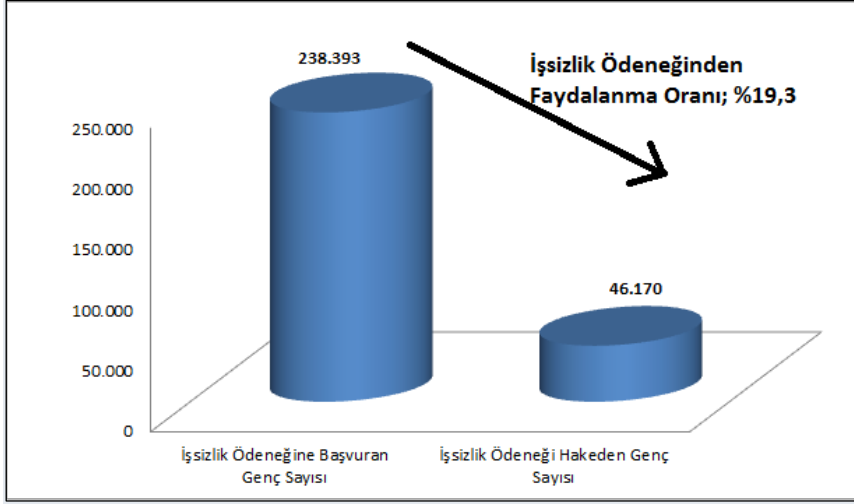
Grafik 7. Genç İşçilerin İşsizlik Sigortasından Faydalanma Oranı

Kaynak: İŞKUR istatistiklerinden faydalanılarak Araştırma Dairesi tarafından hesaplanmıştır.

2020 yılında işsizlik sigortasına başvuran toplamda 238 bin 393 gençten de yalnızca 46 bin 170'i (yüzde 19,3)'ü işsizlik sigortasından faydalanabilmiştir (Grafik.8). Bu oran da işsizlik sigortasına başvuran her 10 genç işçiden yalnızca 2'sinin bu haktan faydalanabildiğini göstermektedir.

Grafik 8. 2020 Yılında İşsizlik Sigortasına Başvuran ve Faydalanan Genç Sayısı

Kaynak: İŞKUR 2020 istatistikleri.

TALEPLERİMİZ:

Türkiye’de genç işsizliğinin başlıca nedeni ekonomik ve sosyal politikaların istihdam yaratmada yetersizliği ve sorunun çözümünün kalıcı politikalarda aranmamasıdır. Bir diğer sorun ise eğitim politikalarının yetersizliğidir. Ülkemizde çok sayıda üniversite ve üniversite mezunu olmasına karşın genç işsizlik yüksek düzeydedir.

Genç işçilerin sorunlarının çözümü için öncelikli olarak devletin günlük veya kısa süreli istihdam yaratan politikalar yerine, gençler için güvenceli ve sürdürülebilir istihdam politikalarını oluşturması gerekir.

Bu taleplerimizle birlikte;

1. Üniversitelerdeki bağımsız, laik ve bilimsel eğitime yönelik baskılar ortadan kaldırılmalıdır.
2. Genç istihdamını artırıcı kamu yatırımları yapılmalı ve gençlerin düzenli iş yaşamına geçişleri kolaylaştırılmalıdır.
3. Gençlerin sendika hakkını özgürce kullanabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalı, sendikal örgütlenme önündeki engeller kaldırılmalı ve örgütlenme özgürlüğü sağlanmalıdır.
4. Gençler için işsizlikle mücadele ve istihdam yaratmaya yönelik uygulanacak politikalarda özellikle genç kadınların eşit biçimde işgücüne dâhil olabilmeleri için cinsiyet eşitliğine dayalı kamu politikaları hayata geçirilmelidir.
5. Gençlerin ucuz işgücü olarak görülmesi ve kayıt dışı çalışmaları engellenmelidir.